

Lokalt program – Alkohol-, narkotika-, dopning- och tobaks- förebyggande arbete i Kungsörs kommun 2015-2017

Antaget av kommunfullmäktige 2015-02-07, § 12

Innehållsförteckning

REGIONAL OCH LOKAL STRUKTUR	2
<i>Regional struktur</i>	2
<i>Lokal struktur</i>	2
BAKGRUND	3
<i>Den nationella strategin</i>	3
<i>Den regionala strategin</i>	4
DET LOKALA PROGRAMMET	5
<i>Mål 1: Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.</i>	5
<i>Mål 2: Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak.</i>	6
<i>Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol och tobak ska successivt minska.</i>	6
<i>Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.</i>	7
<i>Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.</i>	7
<i>Mål 6: Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopning eller tobak ska minska</i>	7
UPPFÖLJNING	8
BILAGA 1: INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING	9

Regional och lokal struktur

Regional struktur

Länsstyrelsen har ett regionalt uppdrag att samordna ANDT-arbetet (alkohol, narkotika, dopning och tobak) i länet. Länsstyrelsen ska sprida de nationella målen i ANDT-strategin och verka för att de genomförs.

Det främjande och förebyggande arbetet behöver en långsiktig och fast struktur, förankrad i kunskap och effektiva metoder inom ANDT-området och är en del av både det lokala folkhälsoarbetet och det brottsförebyggande arbetet.

Regionalt är Länsstyrelsen tillsynsmyndighet över länets kommuner enligt Alkohollagen (2010:1 622 och Tobakslagen (1993:581). Länsstyrelsen har ett nätverk för kommunala alkohol- och tobakshandläggare för informationsutbyte och utveckling av tillsynsarbetet.

Det finns även ett regionalt nätverk för lokala ANDT-samordnare där länsstyrelsen har ett samordningsuppdrag.

I nätverket ingår även en representant från landstingets Kompetenscentrum för hälsa, Polisen, Västmanlands Kommuner och Landsting (VKL) och Västmanlandsidrotten.

Lokal struktur

Ett lokalt program med samlade insatser för att hantera ANDT-frågor är ett viktigt strategiskt verktyg. Programmet är till för alla och visar på vikten av att det finns en samverkan.

Lokalt i Kungsör kommun finns det idag följande stödforum:

- Brottsförebyggande råd (BRÅ)
- Västra Mälardalens Myndighets Förbund (VMMF)
- Lokal Brå samordnare
- Lokal folkhälsostrateg
- Alkoholhandläggare
- Individ- och familjeomsorg
- Öppenvård Guiden
- Lokal ANDT samordnare
- Arbetsmarknadsenhet (AMA)
- Fritidsgårdarna
- Förebyggande ungdomsverksamhet

Kommunerna och polisen samverkar i Brottsförebyggande rådet (BRÅ) inom det brottsförebyggande arbetet. Detta formaliseras genom ett samverkansavtal.

Lokal ANDT- samordnare samverkar med länet och har i uppdrag att sprida kunskap och information vidare i kommunen. ANDT-samordnaren arbetar lokalt i samverkan med förebyggande socialsekreterare, skola och socialtjänst.

Lokala styrdokument:

- Lokalt program för ANDT 2015-2017
- Fritid- och kulturpolitiskt program
- Alkohol- och drogpolicy
- BRÅ:s samverkansavtal
- Lokala handlingsplaner för ANDT förebyggand arbete.

Arbetsgrupp:

- BRÅ
- Sociala samverkansgrupper (IFO, Polisen, Ungdomshuset, Guiden)
- Samverkan mellan socialtjänst och barn- och utbildningsförvaltningen.
- Lokala tvärgrupper inom prioriterade områden bildas vid behov.

Bakgrund

Den nationella strategin

I december 2010 överlämnade regeringen propositionen 2010/11:47 "En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken" till riksdagen som antog den i mars 2011. Propositionen pekar ut riktningen för ANDT -politiken 2011-2015. Till strategin kopplas årliga åtgärdsprogram. Det finns förslag på indikatorer och styrning för uppföljning av strategin.

Det övergripande målet är "ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk".

Den nationella strategin utgår från följande sju långsiktiga mål:

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska
2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak
3. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska
5. Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet
6. Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopning eller tobak ska minska
7. En folkhälsobaserad och restriktiv syn på ANDT (Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak) inom EU och internationellt.

Det sjunde målområdet behandlas inte i den regionala eller lokala ANDT-programmet.

Den regionala strategin

Länets ANDT-strategi för tiden 2014 - 2016 följer samma prioriteringar och struktur som den nationella strategins sju långsiktiga mål.

Mål 1: Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska

- En effektiv och samordnad tillsyn av Alkohol- och Tobak
- En effektiv brottsbekämpning av illegal handel
- En fungerande lokal och regional samverkan och samordning mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete

Mål 2: Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak

- Färre barn ska födas med skador orsakade av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak
- Barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning ska erbjudas stöd med barnets behov i centrum

Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska

- Minska nyrekrytering till narkotika och dopningsbruk
- Utveckla metoder för att barn och ungdomar inte ska börja använda tobaksprodukter
- Ökad användning av befintliga verksamma metoder för att skjuta upp alkoholdebuten och minska alkoholkonsumtionen

Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska

- Fortsatt utveckling av hälso- och sjukvårdens arbete med att förebygga ANDT-relaterad ohälsa
- Minskat riskbruk och intensivkonsumtion av alkohol bland studenter och bland unga vuxna med psykisk ohälsa
- Studenthälsans insatser för att minska användandet av alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak
- Ökade förutsättningarna för tandvården att arbeta med tobaksprevention

Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet

- Tillgång till kunskapsbaserade vård- och stödinsatser ska öka.

Mål 6: Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopning eller tobak ska minska

- Antalet döda och skadade i trafiken på grund av alkohol och andra droger ska minska
- Antalet döda och skadade på grund av alkohol-, narkotika- och dopningsrelaterat våld ska minska

- Medvetenheten i hela befolkningen om ANDT-användningens effekter på hälsan bör öka.

Det lokala programmet

Det lokala ANDT - programmet tar sin utgångspunkt i de nationella och regionala strategierna: ANDT: alkohol, narkotika, doping och tobak. Programmet har utvecklats för att passa lokala behov. Vissa insatser kan ha koppling till flera målområden men redovisas bara under ett.

Mål 1: Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.

En effektiv och samordnad tillsyn av Alkohol- och Tobak.

- Kommunen ska delta i det regionala nätverket för tillsyn. (*Alkoholhandläggare*)
- Den lokala samordningen av alkohol- och tobakstillsynen ska prioriteras. (*Alkoholhandläggare*)
- Kommunen ska arbeta med metoden Ansvarsfull Alkohol Servering” (*Alkoholhandläggare*)
- Prioritering av tillsyn, rökfria miljöer, skolgårdar. (*Västra Mälardalens Myndighetsförbund*)

En effektiv brottsbekämpning av illegal handel.

- Den illegala handeln med tobak och alkohol ska motverkas genom effektivare tillsyn och kontroll. (*BRÅ, Västra Mälardalens Myndighetsförbund, ANDT-samordnare*)
- Arbetet mot langning av alkohol till ungdomar ska prioriteras och motverkas genom återkommande information och aktiviteter i syfte att minska lagningen. (*ANDT-samordnare, förebyggande socialsekreterare*)

En fungerande lokal och regional samverkan och samordning mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete.

- Det ska finnas ett lokalt nätverk som stöd för ANDT-arbete i kommunen, mellan myndigheter respektive kommunen. (*BRÅ*)
- Verka för att kommunen ska ha ett samordnat ANDT-arbete. (*BRÅ*)
- Kommunen ska ha ett samverkansavtal med polisen som ska följas upp och utvecklas. (*BRÅ*)

Mål 2: Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak.

Barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning ska erbjudas stöd med barnets behov i centrum.

- Kommunen ska erbjuda stöd för barn i familjer med missbruk, psykiskt sjukdom eller funktionsnedsättning och till barn som bevittnat eller utsatts för våld, eller har en förälder i fängelse. (*Socialtjänst och Barn- och utbildningsförvaltning*)

Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol och tobak ska successivt minska.

Minska nyrekrytering till narkotika och dopningsbruk.

- Kommunen ska delta i den regionala satsningen mot cannabis. (*ANDT-samordnare*)
- Utveckla det förebyggande arbetet inom idrotten i samverkan med föreningslivet. (*Kommunstyrelsens förvaltning/ Kultur och fritid*)
- Utveckla arbete med föräldrastöd. (*Kommunstyrelsens förvaltning, barn- och utbildningsförvaltning, socialförvaltning*)

Utveckla metoder för att barn och ungdomar inte ska börja använda tobaksprodukter.

- Fokusera på en tobaksfri/rökfri skoltid för alla barn och ungdomar i kommunen. (*Kommunstyrelsens förvaltning, barn- och utbildningsförvaltning*)

Ökad användning av befintliga verksamma metoder för att skjuta upp alkoholdebuten och minska alkoholkonsumtionen.

- Fortsatt gemensamma satsningar för att minska langningen. (*ANDT-samordnare*)
- Arbeta för att ytterligare förbättra efterlevande av åldersgränser. (*Västra Mälardalens myndighetsförbund*)
- Delta i satsningarna för att öka kunskapen om barn och ungas psykiska ohälsa och uppväxtmiljöer särskilt riktat till de utsatta grupperna. (*Socialförvaltning*)
- Organisera det förebyggande arbetet på kommunal nivå för att förbättra samverkan. (*BRÅ*)

Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Minskat riskbruk och intensivkonsumtion av alkohol bland studenter och bland unga vuxna med psykisk ohälsa.

- Genom att fältarbete på särskilt utvalda högrisk kvällar och helger. (*Ungdomshuset*)

Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Tillgång till kunskapsbaserade vård- och stödinsatser ska öka.

- Delta i en fortsatt satsning på kunskaps- och metodutveckling i länet. (*Socialförvaltningens ledningsgrupp*)
- Verka för att utveckla möjligheterna till råd och stöd. (*Guiden*)
- Kunskap till praktik: Kommun håller sig uppdaterad och deltar i aktuella utvecklingsprojekt från Västmanlands kommuner och landsting. (*Socialförvaltning*)
- Kunskaps spridning om missbruk, riskbruk och beroende. (*Guiden, ANDT-samordnare*)

Mål 6: Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopning eller tobak ska minska

Antalet döda och skadade i trafiken på grund av alkohol och andra droger ska minska

- Fortsatt samverkan mot alkohol och droger i trafiken enligt Samverkan mot Alkohol och Droger I Trafiken (SMADIT). (*Guiden*)

Antalet döda och skadade på grund av alkohol-, narkotika- och dopningsrelaterat våld ska minska

- Kunskapen i kommunen om de alkohol-, narkotika- och dopingrelaterade våldets omfattning och karaktär ska öka. (*BRÅ*)
- Kunskapsbaserade arbetsmetoder för att minska den alkohol-, narkotika- och dopningsrelaterade våldsbrottsligheten ska ges ökad spridning. (*BRÅ*)

Medvetenheten i hela befolkningen om ANDT-användningens effekter på hälsan bör öka

- Resultat om alkoholens, narkotikans, dopningens och tobakens hälsoeffekter ska kommuniceras med kommunens befolkning. (*ANDT-samordnare, Förebyggande socialsekreterare, Folkhälsostrateg*)

Uppföljning

Det lokala programmet följer, precis som länets strategi, regeringens samlade strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings och tobakspolitiken. För att följa upp det lokala programmet används till del samma struktur och framtagna indikatorer med undantag där lokala indikatorer inte finns att tillgå.

Från nationellt håll förordas tre undersökningar, som ska vara bas för inhämtning av data till indikatorerna så att dessa kan jämföras på alla nivåer.

Dessa är:

1. CANs (Centralförbundet för Alkohol- och Narkotika upplysning)
2. SoRADs (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning)
3. Monitormätningar, Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät "Hälsa på lika villkor"

Förutom dessa undersökningar kommer våra lokala indikatorer för uppföljning från två undersökningar i länet, och en lokal undersökning.

1. Liv och Hälsa Ung
2. Hälsa på lika villkor
3. Elevenkäter

Uppföljning av ANDT-programmets indikatorer sker via det reguljära styrsystemet med mål och resultat. Indikatorer för uppföljning presenteras i bilaga 1.

Bilaga 1: Indikatorer för uppföljning

Indikatorer för att följa upp mål 1 – Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.

Efterlevnad av åldersgränser

- Andel under 18 år som kan köpa folköl, enligt prov köp.
- Andel under 18 år som kan köpa tobak, enligt prov köp.

Indikatorer för att följa upp mål 2 – Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak.

Uppföljning av insatser

- Antal erbjudna i förhållande till genomförda särskilda stödgrupper för barn.

Indikatorer för att följa upp mål 3 – Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak om pengar ska successivt minska.

Ungdomars ANDT- vanor

- Andel ungdomar som uppger att de druckit sig berusade minst två gånger i månaden, de senaste 12 månaderna. (Liv och hälsa ung)
- Andel ungdomar som uppger att de röker. (Liv och hälsa ung)
- Andel ungdomar som uppger att de snusar. (Liv och hälsa ung)
- Andel ungdomar som uppger att använt narkotika minst en gång, de senaste 12 månaderna. (Liv och hälsa ung)
- Andel ungdomar år 9 som uppger att de någon gång använt testosteron, anabola/androgena steroider eller tillväxthomon. (som inte skrivits ut av läkare)
- (Liv och hälsa ung år 9)

Indikatorer för att följa upp mål 4 – Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Konsumtion

- Andel i befolkningen som snusar. (Liv och hälsa vuxen)
- Andel i befolkningen som röker. (Liv och hälsa vuxen)
- Andel som berusar sig minst två gånger i månaden, 16-84 år. (Liv och hälsa vuxen)
- Andel som dricker alkohol minst fyra gånger per vecka, 16-84 år. (Liv och hälsa vuxen)
- Andelen som uppger att de någon gång har använt hasch eller marijuana, 16-84 år. (Liv och hälsa vuxen)

Uppföljning av insatser

- Antal särskilt utvalda riskkvällar med fältarbete per år

Indikatorer för att följa upp mål 5 – Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

- Uppföljning av dokumentation. Öppna jämförelser för beroendevård, Socialstyrelsen

Indikatorer för att följa upp mål 6 – Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopning eller tobak ska minska.

Uppföljning av SMADIT.

- Antal misstänkta trafiknykterhetsbrott.
- Antal personer som får erbjudande om samtal
- Antal personer som tackat ja till samtal.
- Antal personer som fullföljer behandling.